

**LECTIO
SEPTIMA ET QUADRAGESIMA
XLVII**

**Ο ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ ΚΑΙ Η ΦΙΛΑΡΕΣΚΕΙΑ ΤΗΣ ΚΟΡΗΣ ΤΟΥ
ΙΟΥΛΙΑΣ**

3^ο ΓΕΛ Ηλιούπολης

ΜΑΘΗΜΑ 47

Ο Αύγουστος και η φιλαρέσκεια της κόρης του Ιουλίας

Iulia, Augusti filia, mature habere coeperat canos, quos legere secrete solebat. Hac re audita Augustus voluit filiam detertere quominus id faceret. Eo consilio aliquando repente intervenit oppressitque ornatrices. Etsi super vestem earum deprehendit canos, tamen Augustus dissimulavit eos vidisse et aliis sermonibus tempus extraxit, donec induxit mentionem aetatis. Tum interrogavit filiam, utrum post aliquot annos cana esse mallet an calva. Cum illa respondisset “ego, pater, cana esse malo”, mendacium illi pater obiecit: “Non dubito quin calva esse nolis. Quid ergo non times ne istae te calvam faciant?”

Η Ιουλία, η κόρη του Αυγούστου, είχε αρχίσει να εμφανίζει πρόωρα άσπρες τρίχες, τις οποίες συνήθιζε να βγάζει κρυφά. Όταν ο Αύγουστος πληροφορήθηκε αυτό το πράγμα, θέλησε να αποθαρρύνει την κόρη του από το να το κάνει αυτό. Με αυτό το σχέδιο εμφανίστηκε κάποτε απρόοπτα και ξαφνικά κι έπιασε τις κομμώτριες επ’ αυτοφώρω. Παρόλο που ανακάλυψε άσπρες τρίχες πάνω στα φορέματά τους, εντούτοις ο Αύγουστος προσποιήθηκε ότι δεν τις είδε και παρέτεινε το χρόνο με άλλες κουβέντες, ώσπου έφερε τη συζήτηση στην ηλικία της. Τότε ρώτησε την κόρη (του) αν ύστερα από μερικά χρόνια θα προτιμούσε να είναι ασπρομάλλα ή φαλακρή. Όταν εκείνη απάντησε «εγώ, πατέρα, προτιμώ να είμαι ασπρομάλλα», ο πατέρας πρόβαλε σε εκείνη (της πρόβαλε) το εξής ψεύτικο επιχειρήμα: «Δεν αμφιβάλλω πως δεν θέλεις να είσαι φαλακρή. Γιατί, λοιπόν, δεν φοβάσαι μήπως αυτές εδώ σε κάνουν φαλακρή;»

ΟΥΣΙΑΣΤΙΚΑ

Α' κλίση	Β' κλίση
Iulia-ae (θ.)	Augustus-i (α.)
	cani, canorum (α.)
filia, filiae (θ.) (δοτ. και αφ. πληθ: filii και filiabus)	consilium, consilii/consili (ου.)
	annus, anni (α.)
	mendacium, mendacii/mendaci (ου.)
Γ' κλίση	
ornatrix, ornatric-is (θ.) (γεν. πληθ: ornatricum)	
vestis, vestis (θ.) (αφ. ενικ: veste/γεν. πληθ: vestium/αιτ. πληθ: vestes-vestis)	
sermo, sermonis(α.) (γεν. πλ: sermonum)	
aetas, aetatis (θ.) (γεν. πληθ: aetatum/aetatum)	Ε' κλίση
mentio, mentionis (θ.) (γεν. πληθ: mentionum)	res, rei (θ.)
pater, patris (α.) (γεν. πληθ: patrum)	

ΕΠΙΘΕΤΑ - ΠΑΡΑΘΕΤΙΚΑ

Δευτερόκλιτα	Δευτερόκλιτα
canus, cana, canum	calvus, calva, calvum
(secretus, secreta, secretum)	(maturus, matura, maturum/ maturior, maturior, maturius/ maturissimus-a-um και maturrimus-a-um)

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΑ

secrete και secreto/secretius/---	mature/ maturius/maturissime και maturime
-----------------------------------	---

ΑΝΤΩΝΥΜΙΕΣ

qui, quae, quod (αναφορική)	aliquot (αόριστη, επιθετική, άκλιτη)
hic, haec, hoc (δεικτική)	ille, illa, illud (δεικτική)
is, ea, id (δεικτική-επαναληπτική/οριστική) alius, alia, aliud (αόριστη/αντωνυμικό επίθετο)	ego (προσωπική) tu (προσωπική)
quis, quis, quid(ερωτημ. ουσιαστική)	iste, ista, istud (δεικτική) uter, utra, utrum (ερωτηματική): η αιτιατική ουδετέρου utrum με το an εισάγει την πλάγια ερώτηση

ΡΗΜΑΤΑ

Α' συζυγία	Β' συζυγία
dissimulo, dissimulavi, dissimulatum, dissimulare	habeo, habui, habitum, habere
interrogo, interrogavi, interrogatum, interrogare	soleo, solitus sum, solere (σουπίνο: solitum, solitu) ημιαποθετικό
dubito, dubitavi, dubitatum, dubitare	deterreo, deterrui, deterritum, detertere

video, vidi, visum, videre
respondeo, respondi, responsum, respondere
timeo, timui, --, timere
Γ' συζυγία
coeri, coepisse ελλειπτικό ρήμα (οι χρόνοι που λείπουν αναπληρώνονται από το incipio (in+capio) (incipio, coeri, incertum, incipere) (ΓΛΓ. σελ: 91-92)
lego, legi, lectum, legere
facio, feci, factum, facere (ρήμα σε-ιο) (β'ενικό προστακτικής ενεστώτα: fac)
opprimo, oppressi, oppressum, opprimere (ob + premo)
deprehendo (deprendo), deprehendi, deprehensum, deprehendere
extraho, extraxi, extractum, extrahere
induco, induxi, inductum, inducere (β'ενικό προστακτικής ενεστώτα: induc)
obicio, obieci, obiectum, obicere (ob+iacio, ρήμα σε-ιο)
Δ' συζυγία
audio, audivi/audii, auditum, audire
intervenio, interveni, interventum, intervenire
Ανώμαλα ρήματα
sum, fui, esse
malo, malui,--, malle
volo, volui,--, velle
nolo, nolui, --, nolle

1. Η αντωνυμία: alius, alia, aliud

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
nom.	alius	alia	aliud
gen.	alius	alius	alius
dat.	alii	alii	alii
accus.	alium	aliam	aliud
voc.			
abl.	alio	alia	alio

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
alii	aliae	alia
aliorum	aliarum	aliorum
aliis	aliis	aliis
alios	alias	alia
aliis	aliis	aliis

2. Η αντωνυμία: uter, utra, utrum

	ΕΝΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
nom.	uter	utra	utrum
gen.	utrius	utrius	utrius
dat.	utri	utri	utri
accus.	utrum	utram	utrum
voc.			
abl.	utro	utra	utro

ΠΛΗΘΥΝΤΙΚΟΣ ΑΡΙΘΜΟΣ		
utri	utrae	utra
utrorum	utrarum	utrorum
utris	utris	utris
utros	utras	utra
utris	utris	utris

3. Το ελλειπτικό ρήμα coeri (ΓΛΓ. σελ: 91-92)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ego	incipio	incipiam		incipere
tu	incipis	incipias	incipere	
is	incipit	incipiat		Μετοχή incipiens-ns- ns(incipientis)
nos	incipimus	incipiamus		
vos	incipitis	incipiatis	incipite	
ei	incipiunt	incipiant		

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική
ego	incipiebam	inciperem
tu	incipiebas	inciperes
is	incipiebat	inciperet
nos	incipiebamus	inciperemus
vos	incipiebatis	inciperetis
ei	incipiebant	inciperent

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ego	incipiam	(coepturus-a-um sim)		coepturum-am-um/ coepturos-as-a esse
tu	incipies	(coepturus-a-um sis)	incipito	
is	incipiet	(coepturus-a-um sit)	incipito	Μετοχή coepturus-a-um
nos	incipiemus	(coepturi-ae-a simus)		
vos	incipietis	(coepturi-ae-a sitis)	incipitote	
ei	incipient	(coepturi-ae-a sint)	incipiunto	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Απαρέμφατο
ego	coepi	coeperim	coepisse
tu	coepisti	coeperis	
is	coepit	coeperit	Μετοχή -----
nos	coepimus	coeperimus	
vos	coepistis	coeperitis	
ei	coeperunt (-ere)	coeperint	

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική
ego	coeperam	coepissem
tu	coeperas	coepisses
is	coeperat	coepisset
nos	coeperamus	coepissemus
vos	coeperatis	coepissetis
ei	coeperant	coepissent

ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

	Οριστική	Απαρέμφατο
ego	coepero	-----
tu	coeperis	
is	coeperit	
nos	coeperimus	
vos	coeperitis	
ei	coeperint	

Γερούνδιο: incipiendi, incipiendo, incipiendum, incipiendo

Σουπίνο: inceptum, inceptu

Μετοχή παθητικού παρακειμένου: coeptus, coepta, coeptum (Η μετοχή αυτή με το sum, eram, ero κτλ. χρησιμοποιείται αντί για το coeri, coeperam, coepero, όταν ακολουθεί ως συμπλήρωμα του ρήματος παθητικό απαρέμφατο παθητικής διαθέσεως.

4. Το ανώμαλο ρήμα volo (ΓΛΓ. σελ:88-89)

ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ego	volo	velim		velle
tu	vis	velis		
is	vult	velit		volens, volens, volens (γεν: volentis)/cupiens, cupiens, cupiens (γεν: cupientis)
nos	volumus	velimus		
vos	vultis	velitis		
ei	volunt	velint		

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική
ego	volebam	vellem
tu	volebas	velles
is	volebat	vellet
nos	volebamus	vellemus
vos	volebatis	velletis
ei	volebant	vellent

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ego	volam			Μετοχή
tu	voles			
is	volet			
nos	volemus			
vos	voletis			
ei	volent			

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Απαρέμφατο
ego	volui	voluerim	voluisse
tu	voluisti	volueris	
is	voluit	voluerit	Μετοχή
nos	voluimus	voluerimus	
vos	voluistis	volueritis	
ei	voluerunt (-ere)	voluerint	

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική
ego	volueram	voluissem
tu	volueras	voluisses
is	voluerat	voluisset
nos	volueramus	voluissemus
vos	volueratis	voluissetis
ei	voluerant	voluissent

ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

	Οριστική	Απαρέμφατο
ego	voluero	
tu	volueris	
is	voluerit	
nos	voluerimus	
vos	volueritis	
ei	voluerint	

5. Το ανώμαλο ρήμα **nolo** (ΓΛΓ. σελ:88-89)
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ego	nolo	nolim		nolle
tu	non vis	nolis	noli	
is	non vult	nolit		nolens, nolens, nolens (γεν:nolentis)/ invitus, invita, invitum
nos	nolumus	nolimus		
vos	non vultis	nolitis	nolite	
ei	nolunt	nolint		

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική
ego	nolebam	nollem
tu	nolebas	nolles
is	nolebat	nollet
nos	nolebamus	nollemus
vos	nolebatis	nolletis
ei	nolebant	nollent

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ego	nolam			Μετοχή
tu	noles		nolito	
is	nolet		nolito	
nos	nolemus			
vos	noletis		nolitote	
ei	nolent		nolunto	

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Απαρέμφατο
ego	nolui	noluerim	noluisse
tu	noluisti	nolueris	
is	noluit	noluerit	Μετοχή
nos	noluimus	noluerimus	
vos	nolulistis	nolueritis	
ei	noluerunt (-ere)	noluerint	

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική
ego	nolueram	noluissem
tu	nolueras	noluissets
is	noluerat	noluisset
nos	nolueramus	noluissemus
vos	nolueratis	noluissetis
ei	noluerant	noluisissent

ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

	Οριστική	Απαρέμφατο
ego	noluerō	
tu	nolueris	
is	noluerit	
nos	noluerimus	
vos	nolueritis	
ei	noluerint	

6. Το ανώμαλο ρήμα malo (ΓΛΓ. σελ:88-89)
ΕΝΕΣΤΩΤΑΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ego	malo	malim		malle
tu	mavis	malis		
is	navult	malit		
nos	malumus	malimus		
vos	navultis	malitis		
ei	malunt	malint		

ΠΑΡΑΤΑΤΙΚΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική
ego	malebam	malle
tu	malebas	malles
is	malebat	mallet
nos	malebamus	malle
vos	malebatis	malletis
ei	malebant	malle

ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Προστακτική	Απαρέμφατο
ego	malam			Μετοχή
tu	males			
is	malet			
nos	malemus			
vos	maletis			
ei	malent			

ΠΑΡΑΚΕΙΜΕΝΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική	Απαρέμφατο
ego	malui	maluerim	maluisse
tu	maluisti	malueris	
is	maluit	maluerit	Μετοχή
nos	maluimus	maluerimus	
vos	maluistis	malueritis	
ei	maluerunt (-ere)	maluerint	

ΥΠΕΡΣΥΝΤΕΛΙΚΟΣ

	Οριστική	Υποτακτική
ego	malueram	maluissem
tu	malueras	maluisses
is	maluerat	maluisset
nos	malueramus	maluissemus
vos	malueratis	maluissetis
ei	maluerant	maluissent

ΣΥΝΤΕΛΕΣΜΕΝΟΣ ΜΕΛΛΟΝΤΑΣ

	Οριστική	Απαρέμφατο
ego	maluero	
tu	malueris	
is	maluerit	
nos	maluerimus	
vos	malueritis	
ei	maluerint	

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ: Α. ΕΝΔΟΙΑΣΤΙΚΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Εισάγονται με:	Εκφράζουν - Χρησιμοποιούν	Εκφέρονται
<p>1. ne: φόβος μήπως γίνει κάτι</p> <p>2. ne non, ut: φόβος μήπως δεν γίνει κάτι</p>	<p>Ουσιαστικές προτάσεις Εκφράζουν φόβο για ενδεχόμενο κακό ή δυσάρεστο γεγονός Ως αντικείμενο ρημάτων σημαίνουν «φοβάμαι»: <i>timeo, metuo, vereor</i> (ή υποκείμενο απροσώπων ρημάτων ή επεξήγηση)</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Quid ergo non times ne istae te calvam faciant?</i> 	<p>Με υποτακτική πάντοτε, επειδή το περιεχόμενό τους αφορά κάτι το ενδεχόμενο ή πιθανό Εκφέρονται με υποτακτική ενεστώτα ύστερα από αρκτικό χρόνο και υποτακτική παρατατικού, ύστερα από ιστορικό χρόνο. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία των χρόνων, συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση. Ο φόβος είναι ιδωμένος τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του.</p> <p>Παρατήρηση: Εκφέρονται και με υποτακτική άλλων χρόνων, όπως με υποτακτική παρακειμένου όταν το περιεχόμενό τους, ο φόβος δηλαδή, προβάλλεται ως βεβαιότητα και θεωρείται ότι έχει ήδη πραγματοποιηθεί.</p>

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΟ ΦΑΙΝΟΜΕΝΟ: Β. ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ QUOMINUS ΚΑΙ ΤΟΥ QUIN

Εισάγονται με:	Εξαρτώνται από:	Εκφέρονται
<p>1. quominus (va) , ne (va)</p> <p>2. quin: όταν τα ρήματα εξάρτησης συνοδεύονται από άρνηση</p>	<p>Ουσιαστικές προτάσεις από 1. Ρήματα που σημαίνουν εμποδίζω (<i>impedio, prohibeo, deterreo</i>), ή αρνούμαι (<i>recuso</i>) και χρησιμοποιούν ως αντικείμενο</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Hac re audita Augustus voluit filiam deterrere quominus id faceret</i> <p>2. εκφράσεις όπως: per me stat quominus (χάρη σε μένα δεν) non multum abest quin (λίγο λείπει va) facere non possum quin (δεν μπορώ να μη) και χρησιμοποιούν ως υποκείμενο σε απρόσωπη έκφραση ή αντικείμενο</p> <p>3. προτάσεις του quin εξαρτώνται από ρήματα ή εκφράσεις με τη σημασία «δεν αμφιβάλλω (ότι)» και χρησιμοποιούν ως αντικείμενο ή υποκείμενο σε απρόσωπη έκφραση: non dubito quin , non est dubium quin</p> <ul style="list-style-type: none"> • <i>Non dubito quin calva esse nolis</i> 	<p>Με υποτακτική πάντοτε, επειδή το περιεχόμενό τους εκφράζει την πρόθεση του υποκειμένου του ρήματος της κύριας πρότασης Εκφέρονται με υποτακτική ενεστώτα ύστερα από αρκτικό χρόνο και υποτακτική παρατατικού, ύστερα από ιστορικό χρόνο. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία των χρόνων, συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση. Η πρόθεση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της.</p> <p>Παρατήρηση: Η υποτακτική παρακειμένου σε μία πρόταση του, quominus και του quin δικαιολογείται όταν το περιεχόμενό της θεωρείται ότι έχει ήδη πραγματοποιηθεί.</p>

ΔΕΥΤΕΡΕΥΟΥΣΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

➤ **Πρόταση: quos legere secreta solebat:** δευτερεύουσα αναφορική, προσδιοριστική πρόταση στο canos, κρίσεως. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία quos. Εκφέρεται με οριστική, επειδή δηλώνει κάτι το πραγματικό και με οριστική παρατατικού, γιατί αναφέρεται στο παρελθόν.

➤ **Πρόταση: quominus id faceret:**

○ **Πλήρης χαρακτηρισμός της πρότασης:** Δευτερεύουσα, ουσιαστική, πρόταση του quominus.

○ **Συντακτικός ρόλος:** Εξαρτάται από το απαρέμφατο deterrere που έχει τη σημασία του εμποδίζω και λειτουργεί ως έμμεσο αντικείμενο σ' αυτό.

○ **Πώς εισάγεται, πώς εκφέρεται και γιατί:** Εισάγεται με το σύνδεσμο quominus. Εκφέρεται με υποτακτική (faceret), επειδή το περιεχόμενο της εκφράζει την πρόθεση του υποκειμένου του ρήματος της πρότασης εξάρτησης, της κύριας δηλαδή πρότασης. Εκφέρεται συγκεκριμένα με υποτακτική παρατατικού (faceret), επειδή εξαρτάται από το απαρέμφατο ενεστώτα deterrere, το οποίο λογίζεται ως ιστορικός χρόνος, αφού εξαρτάται ως αντικείμενο του από τον ιστορικό χρόνο voluit, που είναι παρακείμενος με σημασία αορίστου. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία των χρόνων, συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση. Η πρόθεση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της.

➤ **Πρόταση: Etsi super vestem earum deprehendit canos:** Δευτερεύουσα, εναντιωματική πρόταση. Στην κύρια πρόταση με ρήμα το dissimulavit υπάρχει το tamen. Εισάγεται με τον εναντιωματικό σύνδεσμο etsi. Εκφέρεται με οριστική (deprehendit), επειδή εκφράζει μία πραγματική κατάσταση παρά την οποία ισχύει το περιεχόμενο της προσδιοριζόμενης, κύριας πρότασης με ρήμα το dissimulavit. Η οριστική παρακείμενου με σημασία αορίστου, deprehendit, δικαιολογείται, αφού η πρόταση αναφέρεται στο παρελθόν (προτερόχρονο). Λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός της εναντίωσης στο ρήμα dissimulavit της κύριας πρότασης.

➤ **Πρόταση: donec induxit mentionem aetatis** Δευτερεύουσα, χρονική, πρόταση. Εισάγεται με τον χρονικό σύνδεσμο donec και εκφέρεται με οριστική, επειδή η πράξη ενδιαφέρει μόνο από χρονική άποψη. Σε σχέση με την προσδιοριζόμενη κύρια πρόταση με ρήμα το extraxit δηλώνει το υστερόχρονο. Η οριστική παρακείμενου με σημασία αορίστου δικαιολογείται, αφού η πρόταση αναφέρεται στο παρελθόν. Είναι επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας με ρήμα το extraxit.

➤ **Πρόταση: utrum post aliquot annos cana esse mallet an calva**

Πλήρης χαρακτηρισμός της πρότασης: Δευτερεύουσα, πλάγια ερωτηματική πρόταση, ολικής αγνοίας, διμελής.

Πώς εισάγεται και γιατί: Εισάγεται με το ερωτηματικό μόριο utrum (για το α' μέλος)...an (για το β' μέλος).

Ρήμα εξάρτησης και συντακτικός ρόλος: Εξαρτάται από το ερωτηματικό ρήμα interrogavit και είναι έμμεσο αντικείμενο σ' αυτό.

Πώς εκφέρεται και γιατί: Εκφέρεται με υποτακτική mallet, επειδή θεωρείται ότι η εξάρτηση δίνει υποκειμενική χροιά στο περιεχόμενο της πρότασης.

Γιατί εκφέρεται με τη συγκεκριμένη έγκλιση: Εκφέρεται με υποτακτική παρατατικού (mallet), επειδή εξαρτάται από την οριστική παρακείμενου με σημασία αορίστου interrogavit, που είναι ιστορικός χρόνος, και σύμφωνα με την ακολουθία των χρόνων η υποτακτική παρατατικού στην πλάγια ερωτηματική πρόταση εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν.

➤ **Πρόταση: cum illa respondisset**

Πλήρης χαρακτηρισμός της πρότασης: Δευτερεύουσα, χρονική πρόταση.

Πώς εισάγεται και γιατί: Εισάγεται με τον ιστορικό ή διηγηματικό σύνδεσμο *cum*, ο οποίος χρησιμοποιείται για τις διηγήσεις του παρελθόντος.

Πώς εκφέρεται και γιατί: Εκφέρεται με υποτακτική, επειδή ο ιστορικός *cum* εκφέρεται πάντα με υποτακτική, αφού υπογραμμίζει τη βαθύτερη σχέση της δευτερεύουσας με την κύρια πρόταση και δημιουργεί μια σχέση αιτίου και αιτιατού ανάμεσά τους. Γίνεται φανερός ο ρόλος του υποκειμενικού στοιχείου που υπάρχει στην υποτακτική.

Γιατί εκφέρεται με τη συγκεκριμένη έγκλιση: Η χρονική πρόταση εκφέρεται με υποτακτική υπερσυντελικού (**respondisset**), αφού εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου, το *obicit* είναι παρακείμενος με σημασία αορίστου, και δηλώνει το προτερόχρονο στο παρελθόν.

ο **Συντακτικός ρόλος:** Επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας με ρήμα το *obicit*.

➤ **Πρόταση: *quin calva esse nolis***

ο **Πλήρης χαρακτηρισμός της πρότασης:** Δευτερεύουσα, ουσιαστική πρόταση του **quin**.

ο **Συντακτικός ρόλος:** Εξαρτάται από το ρήμα *non dubito* που έχει τη σημασία του «δεν αμφιβάλλω ότι» και λειτουργεί ως αντικείμενο σ' αυτό.

ο **Πώς εισάγεται, πώς εκφέρεται και γιατί:** Εισάγεται με το σύνδεσμο **quin**, επειδή το ρήμα εξάρτησης, *non dubito*, έχει άρνηση. Εκφέρεται με **υποτακτική (nolis)**, επειδή το περιεχόμενο της εκφράζει την πρόθεση του υποκειμένου του ρήματος της πρότασης εξάρτησης, της κύριας, εδώ, πρότασης. Εκφέρεται συγκεκριμένα με **υποτακτική ενεστώτα (nolis)**, επειδή εξαρτάται από την οριστική ενεστώτα *non dubito*, που είναι αρκτικός χρόνος Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία των χρόνων, συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση. Η πρόθεση είναι ιδωμένη τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής της.

➤ **Πρόταση: *ne istae te calvam faciant***

ο **Πλήρης χαρακτηρισμός της πρότασης:** Δευτερεύουσα, ουσιαστική, ενδοιαστική πρόταση.

ο **Συντακτικός ρόλος:** Εξαρτάται από το ρήμα *non times* που έχει τη σημασία του «φοβάμαι» και λειτουργεί ως αντικείμενο σ' αυτό.

ο **Πώς εισάγεται, πώς εκφέρεται και γιατί:** Εισάγεται με τον ενδοιαστικό σύνδεσμο **ne**, επειδή εκφράζει φόβο μήπως γίνει κάτι. Εκφέρεται με **υποτακτική (faciant)**, επειδή το περιεχόμενο της αφορά σε κάτι το ενδεχόμενο ή πιθανό

ο Εκφέρεται με **υποτακτική ενεστώτα, faciant**, επειδή εξαρτάται από την οριστική ενεστώτα *non times* που είναι αρκτικός χρόνος. Έχουμε ιδιόμορφη ακολουθία των χρόνων, συγχρονισμό της κύριας με τη δευτερεύουσα πρόταση. Ο φόβος είναι ιδωμένος τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του.

**ΦΥΛΛΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ**

1 α) Να γράψετε τον τύπο που ζητείται.

hac re audita: γενική ενικού και πληθυντικού
eo consilio: γενική ενικού και πληθυντικού
ornatrices: αφαιρετική ενικού και γενική πληθυντικού
vestem: γενική, αιτιατική και αφαιρετική στον ενικό και πληθυντικό αριθμό
aliis sermonibus: γενική ενικού και πληθυντικού – ίδια πτώση στον άλλο αριθμό
aliquot annos: γενική πληθυντικού
illi: ίδια πτώση στον άλλο αριθμό και αιτιατική πληθυντικού στο ίδιο γένος
istae: γενική ενικού και πληθυντικού στο ίδιο γένος

.....

β) Να συμπληρώσετε τον παρακάτω πίνακα.

	Θετικός βαθμός	Συγκριτικός βαθμός	Υπερθετικός βαθμός
mature			
mature:επίθετο			
secrete/secreto			

2 α) Να δηλώσετε τη συζυγία των παρακάτω ρημάτων, να τα τοποθετήσετε στους πίνακες και να συμπληρώσετε τον αντίστοιχο τύπο στους άλλους χρόνους της ίδιας φωνής (Να ληφθεί υπ' όψιν το υποκείμενο): **coeperat, solebat, deterrere, intervenit, oppressit, mallet, obiecit, nolis**

praes.				
imperf.				
fut.				
perf.				
plusq.				
fut.ex.				

praes.				
imperf.				
fut.				
perf.				
plusq.				
fut.ex.				

β) **solebat, coepit:** Να γράψετε τους ονοματικούς τύπους του ρήματος.

γ) **solebat, oppressit, obiecit, intervenit:** Να γράψετε την προστακτική ενεστώτα και μέλλοντα στη φωνή που βρίσκονται οι τύποι.

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΕΣ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

3) Να γίνουν οι επαναληπτικές ασκήσεις 3, 4, 5 της σελίδας 245 του βιβλίου.

ΜΕΤΟΧΕΣ: ΤΡΟΠΗ ΜΕΤΟΧΗΣ ΣΕ ΠΡΟΤΑΣΗ

4) Να αναγνωρίσετε τη μετοχή στην πρόταση **hac re audita** Augustus voluit deterrere..., να δικαιολογήσετε την πώση της και να την αντικαταστήσετε με δευτερεύουσα πρόταση.

✓ Επιρρηματική, χρονική μετοχή, αφαιρετική απόλυτος, με υποκείμενο το **re**, νόθη, αφού το εννοούμενο ποιητικό της αίτιο (ab Augusto) ταυτίζεται με το υποκείμενο του ρήματος. Ως μετοχή παρακειμένου δηλώνει το προτερόχρονο λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο περιεχόμενο της κύριας με ρήμα το voluit. Βρίσκεται σε πώση αφαιρετική, επειδή είναι απόλυτη. Εδώ, γίνεται χρήση μετοχής παθητικού παρακειμένου, αφού η λατινική δεν μπορεί να χρησιμοποιήσει συνημμένη μετοχή, ενεργητικού παρακειμένου, που να δηλώνει το προτερόχρονο, όπως συμβαίνει στην αρχαία ελληνική.

✓ Augustus, **ut hanc rem audivit/audit**, voluit deterrere...

Augustus, **cum hanc rem audivisset (audi(i)sset)**, voluit deterrere...

ΕΝΕΡΓΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ/ΠΑΘΗΤΙΚΗ ΣΥΝΤΑΞΗ

5) Να μετατρέψετε την ενεργητική σε παθητική σύνταξη. Προσοχή στο ποιητικό αίτιο!

✓ **Etsi super vestem earumprehendit canos** → **Etsi super vestem earum cani ab eo** (ενν: ab Augusto) **deprehensi sunt**

✓ **donec induxit mentionem aetatis** → **donec mentio aetatis ab eo** (ενν:ab Augusto) **inducta est**

✓ **Mendacium illi pater obiecit** → **Mendacium illi a patre obiectum est**

Παρατήρηση: Όταν το ενεργητικό ρήμα είναι δίπτωτο με αιτιατική του άμεσου αντικειμένου και με δοτική του έμμεσου αντικειμένου κατά τη μετατροπή της πρότασης στην παθητική σύνταξη υποκείμενο του παθητικού ρήματος γίνεται το άμεσο αντικείμενο του ρήματος, ενώ το έμμεσο παραμένει ως έμμεσο αντικείμενο του παθητικού ρήματος.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ ΣΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ

5) α) Να μεταφέρετε τις παρακάτω κύριες προτάσεις κρίσεως με οριστική στον πλάγιο λόγο. (Προσοχή: α) στο υποκείμενο του ειδικού απαρεμφάτου (αιτιατική), β) στους ομοιόπτωτους προσδιορισμούς, κατηγορούμενα του υποκειμένου του ειδικού απαρεμφάτου (αιτιατική) γ) στις αλλαγές στις αντωνυμίες δ) στις δευτερεύουσες προτάσεις που θα παραμείνουν δευτερεύουσες με τυχόν αλλαγή του χρόνου της υποτακτικής, ανάλογα με το ρήμα εξάρτησης)

i) “ego, pater, cana esse **malo**

✓ **Cum illa patri respondisset se canam esse malle....**

(Εδώ, η κλητική προσφώνηση pater τρέπεται σε έμμεσο αντικείμενο του respondisset)

ii) **Ego non dubito** quin calva esse nolis

✓ **Augustus filiae dixit se non dubitare** quin illa calva esse nollet

iii) Iulia, Augusti filia, mature habere coeperat canos, quos legere secreta solebat.

✓ **Macrobius scripsit Iuliam**, Augusti **filiam**, mature habere **coepisse** canos, quos legere secreta soleret.

β) Να μεταφέρετε την παρακάτω περίοδο λόγου στον πλάγιο λόγο με εξάρτηση από τα ρήματα που δίνονται. (Προσοχή: α) Η κύρια πρόταση είναι ευθεία ερώτηση, οπότε θα μετατραπεί σε πλάγια με υποτακτική β) η δευτερεύουσα ενδοιαστική θα παραμείνει δευτερεύουσα γ) ελέγχουμε το χρόνο του ρήματος εξάρτησης, ώστε να εφαρμόσουμε σωστά τους κανόνες της ακολουθίας των χρόνων και στην πλάγια και στην ενδοιαστική γ) στις αλλαγές στις αντωνυμίες (το iste θα γίνει ille (ή is)

➤ **“Quid ergo non times** ne istae te calvam faciant”?

✓ **Pater interrogat filiam quid ergo illa non timeat** ne illae (eae) illam calvam faciant.

✓ **Pater interrogavit Iuliam quid ergo illa non timeret** ne illae (eae) illam calvam facerent.

ΑΠΟ ΤΟΝ ΠΛΑΓΙΟ ΛΟΓΟ ΣΤΟΝ ΕΥΘΥ ΛΟΓΟ

6) α) Να μεταφέρετε στον ευθύ λόγο την πρόταση με τα μαύρα γράμματα (Προσοχή: α) Η πλάγια ερωτηματική, ολικής αγνοίας, διμελής, με υποτακτική θα γίνει ευθεία ερώτηση, ολικής αγνοίας, διμελής, με οριστική β) πώς εισάγεται μία ευθεία ερώτηση;)

✓ Tum interrogavit filiam **utrum post aliquot annos cana esse mallet an calva**

Tum interrogavit filiam:

“Utrum post aliquot annos cana esse mavis an calva”?

“Canane post aliquot annos esse mavis an calva”?

“Post aliquot annos cana esse mavis an calva”?

β) Να μεταφέρετε στον ευθύ λόγο την δευτερεύουσα πρόταση του **quominus**

✓ Augustus voluit filiam deterrere **quominus id faceret**

Ευθύς λόγος: **Noli facere id! / Ne feceris id!**

(Ευθύς λόγος: μία κύρια πρόταση επιθυμίας με έκφραση απαγόρευσης)